

# מובילים במקצועות ההלכה

במכון ראשית חכמה לומדים ברמה ההלכתית והמקצועית הגבוהה ביותר, ובלייווי אישי עד להשמה בתחום.

**בעה"י החלה ההרשמה למחזור נוסף של קורס שחיטת עופות ובהמות**

לכונן אגודה

## קורס שחיטת בהמות ובדיקת הטריפות

ייחודי אצלנו במכון קורס מורחב אשר בו לומדים את כל הלכות טרפות מסימן כ"ט עד סימן ס' (לא רק בדיקות ריאה). לימוד מקצועי בהעמדת הסכין ברמה גבוהה. יציאה בפועל לשחיטה בבית מטבחים.

עלות הקורס המורחב  
**2900 ₪**

המחיר כולל סכין כבשים המקצו והיוקרה דג'לושינסקי בשווי של **1200 ₪** במתנה!

## קורס שחיטת עופות

לימוד הלכתי מקיף עתיר ידע בדרך קלה וברורה. לימוד מקצועי בהעמדת הסכין ברמה גבוהה. יציאה בפועל לשחיטה בבית מטבחים.

עלות הקורס  
**2500 ₪**

כל תלמיד מקבל סט סכין ואבנים המקצועי והיוקרתי דג'לושינסקי בשווי של **1250 ₪** במתנה!



תעודות רשמיות ינתנו בכפוף לעמידה בקריטריונים ע"י מכון ראשית חכמה. כמו כן למעוניינים תנתן הכוונה והכנה למבחני הרבנות הראשית.

מתנה לכל תלמיד ספר זר זהב על הלכות שחיטה וטרפות שנכתב ע"י רב המכון, הר' חיים יוסף אברג'ל.

הרשם היום ללמוד ולהצליח במקצועות ההלכה  
**1800-201-081**



## עלון תורני היוצא ע"י מכון 'ראשית חכמה' לימי חג השבועות

תשובת הרשל"צ הרה"ג הרב יצחק יוסף שליט"א הערות על כללי הפסיקה מספר אור לציון

חלק א' 2 עמ'

תשובת הרה"ג הרב זבדיה כהן שליט"א בדין מצוות לאו להנות ניתנו

חלק ב' 16 עמ'

דרשת הרה"ג הרב דויד לוי שליט"א על ענייני חג השבועות ומעלת התורה

חלק ג' 18 עמ'

קונטרס כשרות הבשר על הלכות בדיקות הריאה שנכתב ע"י רב המכון הר' חיים יוסף אברג'ל.

חלק ד' 21 עמ'

העלון טעון גניזה -



עם המלאכים יעסקו בתורה, לימוד זה לא יקיים את העולם, אך ורק לימוד התורה של עם ישראל. ואח"כ הראוני בחדושי הרב אלעזר משה הורוויץ למסכת ברכות (סו) שנתקשה בקושי הראשונה וכתב וז"ל: ומתבאר ע"פ מדרש רבה ריש פרשת ראה דבנתינת התורה מסר גם הנהגת עולמו, וא"כ הוי דומיא דמסירת חפץ. עכ"ל. ובדאי כונתו כמו שאמרנו שהנהגת העולם נמצאת בתורה הקדושה, ואת זה מסר ללומדיה, אלא שגם הוא לא ביאר את הקושי שלנו, שמי הכריחו למסור את התורה עם כל כוחותיה, וזה יבואר בס"ד לקמן.

ובזה חשבתי לבאר את הג' ברכות שאנו אומרים בבוקר על התורה, שהינם בסדר עולה, ובכל ברכה אנו מציינים מתנה נפלאה וגדולה יותר שנתן לנו הקב"ה, שהנה בברכה ראשונה אנו מברכים שציונו לעסוק בתורה, שזו זכות עצומה לדעת את תורת ה' יתברך. בברכה שניה אנו מברכים המלמד תורה לעמו ישראל, שזו זכות גדולה יותר שהקב"ה מלמד אותנו את תורתו. ובברכה השלישית אנו מברכים אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, שזו הזכות הגדולה ביותר, שכאמור מסר לנו את הנהגת העולם וכל הטבע שיעבד תחת לומדי התורה. ולכן אמרו רבותינו (ברכות י"א): שברכה זו היא המעולה שבברכות.

ונראה לבאר הטעם שהקב"ה עשה כך, למסור את כל קיום העולם והנהגתו ביד לומדי התורה, שכן כל הסיבה שברא את העולם וברא בו בני אדם, הוא בכדי לנסות את בני האדם, והנה כנודע מעשי המצוות או העבירות ח"ו שלנו אינן פועלות מאומה על הקב"ה, וכמו שאמר אליהו הבוזי לאיוב (איוב ל"ה ה-ז) הִבֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרָא וְשׁוּר שָׁחֳקִים גָּבְהוּ מִמֶּנּוּ, אִם חָטְאָתָּ מֵהַ תִּפְעַל בּוֹ וְרַבּוֹ פִּשְׁעֶיךָ מֵהַ תַּעֲשֶׂה לוֹ, אִם צִדְקָתָּ מֵהַ תִּתֵּן לוֹ אוֹ מֵהַ מִיָּדְךָ יֵקָח. ואולם מה עשה ה' יתברך ברא מערכת מופלאה של עולמות שכולה תלויה במעשיו של האדם, ונתן לו גם את היכולת להרוס בעבירות או לבנות במצוות ובעיקר בעסק התורה, וכדברי המדרש (קהלת רבה פרשה ז' אות י"ט) וז"ל: בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו ראה מעשי

כמה נאים ומשובחין הן וכל מה שבראתי בשבילך בראתי תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי שאם קלקלת אין מי שיתקן אחריו. עכ"ל. ובזה תבואר השאלה השניה מדוע הקב"ה מוכרח למכור את התורה וליתנה לנו, ובזה השבח והמעלה שאינו עצב על כך אלא אדו"בה שמח.

ועוד נראה לבאר בס"ד, שהקב"ה אינו חפץ ליתן את כל הכוחות שבתורה רק למי שמתגיע בתורה, והגיעה באה מתוך נסיון ומלחמה יומיומית כנגד היצר הרע, ובה יבואר הויכוח שבין משה רבנו למלאכים (שבת פ"ח:) על התורה הקדושה, שהמלאכים ביקשו שישאיר אותה בשמים, והיינו שאת כל הטובות דהיינו כל הכוחות הגנוזים בה ישאיר להם למלאכים שהם אלו שניהלו את העולם בכח התורה, אבל משה השיב להם שאתם לא ירדתם למצרים ואין לכם אב ואם ואין לכם קנאה ושנאה ונקמה, אלו מצוות שבתורה שאין לכם יצר הרע ונסיון שלא לקיימם, ודוקא למי שיש לו את כל הנסיונות הללו ומקיים את התורה יש לו את הכח לפעול את הטובות הגנוזות בכוחה של התורה, אבל מי שאינו מתנסה בזה אין לו את הכח לפעול. ונמצא שבזה הקב"ה מוכרח ליתן לנו את התורה, דהיינו את הכוחות שבתורה, וזה שבחו שאף על פי כן אינו עצב אלא שמח בנתינת התורה ומצוה עלינו לכל נעזבה.

ולכל הדברות מובן מדוע מצוה אותנו תורת אל תעזבו מיד אחר שמשמיע לנו על נתינת התורה, כי לקח טוב נתתי לכם, לומר לך שכל סגולתה וכוחה יפעול רק באם לא נעזבה, אבל נזניחה ולא נעסוק בה כראוי, בודאי שלא נוכל לפעול ולהוציא ממנה את הטובות הגנוזים בה, ואנו יותר גרועים מן המלאכים שאינם עוברים על ציווי ה', ואילו אנו עוברים על דבריו ח"ו.

אחים יקרים, למדנו דברים נפלאים בהנהגת העולם ובריאיו, וראינו כמה כח התורה גדול, הבה נעסוק בתורה בכל כוחנו, ובכך נקבל את חג השבועות בשמחה גדולה והודאה רבה על המתנה הנפלאה שנפלה בחלקנו ביום הזה, אשרינו מה טוב חלקנו.

## קונטרס 'כשרות הבשר' בענייני בדיקת הריאה



## הקדמה

להקל ויהיה להם על מה לסמוך מדינא דגמרא בדיעבד ולא יהיו מאכילים טרפות לכל הדעות. וכיון שהוצרכתי לבאר בזה הקונטרס את שיטות המקילים והשתלשלות מנהגי המשחטות עד ימינו שנוהגים לפרק סירכות גם במה שיקרא אצלם בשר חלק, הריני מגלה דעתי שאין בכוונתי להתערב באלו המנהגים מה טוב ומה רע כי אם להביא את השתלשלות ההלכה והמנהגים, ואני לעצמי במשך שנים אוכל רק בשר חלק בלי שאלות שאני שוחט ובדק בעצמי.

חברתי וערכתיו בחדש ה'עלי חיים יוסף אברג'ל

## חלק א'

### גדר איסור אכילת טריפות

וגדר איסור טריפה מקורו מדכתיב (כב ל) "ואנשי קדש תהיו לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכנו אותו". ובגדרו ההלכתי כתב הרמב"ם (פ"ד מה' מאכלות אסורות ה' ו-ט) שטרפה האמורה בתורה זו שטרפה אותה חית היער כגון ארי ונמר וכיוצא בהן, ועדיין היא חיה דבלאו הכי נבלה היא, והוא שבידוע שלא תחיה מחמת דריסתה, בזה אסרה התורה אפילו ע"י שחיטה, ונמצאת למד שהתורה אסרה את הנוטה למות מחמת קלקול אברים. וה"ה לשאר בהמות הנוטות למות מחמת קלקול איברים שנעשה לה מחמת מכה או חולי או דבר אחר ולא דוקא מחמת דריסת חיה רעה, כדשינו במשנת אלו טריפות (מב). זה הכלל כל שאין כמוה חיה טרפה. ושם בגמ' אמר רשב"ל רמז לטרפה מן התורה מנין, מנין ובשר בשדה טרפה לא תאכלו. אלא רמז לטרפה מן התורה שאינה חיה מנין וכו', דכתיב (ויקרא יא) "זאת החיה אשר תאכלו", חיה אכול שאינה חיה לא תיכול.

ובהמשך הגמ' (מג) אמר עולא ח' מיני טרפות נאמרו לו למשה מסיני, נקובה ופסוקה נטולה וחסרה קרועה ודרוסה נפולה ושבורה. ואלו הח' הם כוללים ע' מקרים שבהם תהיה הבהמה או העוף טרפה לפי שיש כמה אברים שמטריפים בנקב וכמה אברים בחסרה וכן בשאר מיני הטריפות. וכתב הרמב"ם (פ"ה מה"ש ה"ג) שהשמונה סוגי טריפות נמסרו הלכה למשה מסיני, ובתורה לא נזכרה כ"א הדרוסה ע"י חיה רעה. והוסיף שכיון שדרוסה היא מן התורה החמירו בה ובכל ספק אסורה, ושאר שבעה טרפויות יש בהן ספקות מותרין.

בעה"י אבאבזה הקונטרס להגיש בצורה קלה את סוגית הסירכות למען יוכל הקורא להיכנס אל זאת הסוגיא ולהבין את מקור כל אחד ממנהגי ההלכה הנוהגים בענין כשרות הבשר מה שנקרא בימינו בשר חלק ובשר כשר, ומה הנוהל בענין הסירכות בכשרויות. ולכן בחלקו הראשון של הקונטרס הבאתי ביאור הלכתי על צורת הבהמה והאיסורים הנוהגים בה. ובחלקו השני נכנסתי לגדרי ההלכות הנוהגים בענין הסרכות, ומנהגי הקולות שהנהיגו השוחטים במשך הדורות, ותגובת הרבנים למנהגי השוחטים, ומיצוי דיני ההלכה עד היכן אפשר

התורה אסרה אכילת אבר מן החי דכתיב (בראשית ט ד) "אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו". ואיסור זה משמעו שכל זמן שהבהמה חיה כל בשר שיופרש ממנה גם אם אינו מטריף את הבהמה, ולאחר שהופרש נשחטה הבהמה כדן, כל הבהמה מותרת באכילה ואותו בשר שהופרש קודם שחיטה אסור באכילה. ובדיני הכשר שחיטה במה תותר הבהמה לאכילה נאמר בתורה "כאשר צותיק" והיינו שנמסרו הלכות שחיטה למשה בהר סיני כדאמרין בגמ' (חולין כח.) וז"ל הפסוק (דברים יב כא), "וזבחת מבקר ומצאנך אשר נתן ה' לך כאשר צותיק ואכלת בשערך בכל אות נפשך". ומרגע שהשלים שיעור שחיטה פקע איסור אכילת אבר מן החי והותר הבשר, אלא שאסור לאכול ממנו עד שהבהמה תמות דכתיב (ויקרא יט כו) "לא תאכלו על הדם", ואיסור זה שונה מאיסור אבר מן החי במה שהותר להפריש אבר מהבהמה עוד לפני מיתתה דכיון שנשחטה פקע ממנה איסור אבר מן החי. ובהמה שמתה בכל אופן שיהיה חוץ משחיטה כשרה חל עליה איסור נבלה דכתיב (דברים יד כא) "לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשערך תתננה ואכלה". ובאיסור זה הוסיפה התורה גם דיני טומאה דכתיב (ויקרא יא לט) "וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנגע בנבלתה יטמא עד הערב". ומלבד אלו האיסורים אסרה התורה אף בהמה שנשחטה כדת וכדין אם יחול עליה איסור טריפה, אשר משמעו שיהיה איזה קלקול באחד מאבריה שאינה ראויה לחיות י"ב חודש מחמתו, ונמסרו מנין הקלקולים המטריפים הלכה למשה מסיני.







באה מחמת ליחה היוצאת מתוך הריאה וביציאתה נוקבת את קרום הריאה. ולפי דבריו אין סרכא שתבוא מחמת הריאה בלא נקב, ואף רש"י יודה דאפשר שתבוא סרכא ממקום אחר שלא מחמת נקב בריאה דגמרא (מח). מפורשת היא כדלקמן, ודוקא בסרכא דלא כסדרן שב' צידי הסרכא יוצאים מהריאה בכל גונא טרף. והתוס' (ד"ה היינו רביתייהו) העלו צד לומר שהסרכא לא מחמת נקב באה אלא שעתידה לנקוב את הריאה יעו"ש. והשתא בין לדעת רש"י ובין לדעת התוס' סרכא היוצאת מהריאה למקום אחר אינה ודאי טריפה אלא ספק טריפה.

ואף על פי שאמרה הגמרא דלעיל שבהמה בחזקת כשרות ובספק יש להכשיר, ואם כן לכאורה גם בסרכא דהוי ספק טרף היה לנו להכשיר. כל זה הכלל הוא דוקא בדבר שספק אם נעשה לפני השחיטה או אחרי השחיטה ורגלים לדבר דאפשר שנעשה לאחר השחיטה שאז אנו תולים שנעשה לאחר השחיטה וסומכים על רוב כשרות, אבל בדבר שיש בו חשש טרף וברור לנו שהיה זה הספק קודם שחיטה, אין בזה חזקת כשרות והבהמה בחזקת איסור עד שיתברר זה הספק, ואם אי אפשר לברר

## סוגי הסרכות

טעם איסור סרכא בריאה הוא משום חשש נקב כדאמרן, ורק בסרכא שיצאה מהריאה חוששים לנקב לפי שקרומי הריאה דקים מאד ומצוי מאד נקבים בקרום הריאה במקום סרכא. מיהו אם הסרכא מחוברת בצידה האחד לריאה ובצידה השני למקום אחר מבואר בגמרא (מח). שאפשר שמקור

הסרכא היה מהמקום האחר ואין הכרח שיהיה נקב בריאה, ולכן בזה האופן יש שמתירים לפרק את הסרכא מהריאה ולבדוק בסרכא שיש בה חשש נקב או ודאי נקב בפרק אלו טרפות הביאו כמה חילוקים במקום הסירכות.

שהיא בגוף הריאה בין אונה אחת לחברתה אמר רבא (חולין מו:) הני תרתי אוני דסריכן להדדי לית להו בדיקה ולא אמרן אלא שלא כסדרן אבל כסדרן היינו רביתייהו עכ"ל. פירוש דבריו שסרכא היוצאת

טרף, וכדוגמת מאי דאמרין בס' ל"ו סע' ט"ז מחט שנמצא בריאה אם הריאה שלימה ואפשר לבדוק בנפיחה שאין נקב בריאה אפשר להכשיר, ואם אין הריאה שלימה כיון שאי אפשר לברר טרף כדעת ר' יוחנן בגמ' (מח). והוא הדין בדיני סירכות דכמחט דמי וברור לנו שכמו שנמצאים הסרכות עתה כך היו לפני השחיטה ואם אפשר לברר אם נעשה נקב או לא מבררים, ואם אי אפשר לברר הוי ספק דאורייתא ואסור.

נמצא מסקנת הדברים שכיון שהסרכות מצויות חייבים לבדוק את הריאות בכל בהמה מדרבנן, וכל זמן שלא ראינו סרכא לא חוששים להטריף והבהמה בחזקת כשרות כיון שרוב בהמות אינם טריפות, ומרגע שרואים שיש סרכות הוי ריעותא, ואם יש דרך לברר אם היא כשרה מדרכי הבדיקות אפשר להכשיר, ואם אין דרך לברר כדעת רבה דלקמן שלא סומך על בדיקה בצבוצ מעמידים את הבהמה בחזקת איסור, וגם בזאת לא הוי רק ספק איסור בכל אופן ולכן בחיה בכהאי גונא חייב לכסות את הדם בלא ברכה כדפסק השו"ע בס' כ"ח סע' כ'.

ושלא כסדרן כאשר ראש אחד מב' קצוות הסרכא תפוס בריאה מחוץ לחיתוך ואינו נכסה כאשר הריאה נפוחה, בין אם יהיה מצד גבה או מצד קמה או בשיפולי הריאה.

עוד התירה הגמרא (חולין מח.) סרכא מהאונה ולדופן במיצר החזה לפי שבחיי הבהמה הריאה נפוחה תמיד במיצר החזה כנגד מקום האונות הריאה עמדת כל תקופת חיי הבהמה בדוחק עם הדופן באופן שאין זאת הסרכא עתידה להתפרק ואפילו אם יש שם נקב בריאה



הסרכא סותמת. אבל סרכא בשאר מקומות כגון מהאונה לדופן או מהריאה לשאר מקומות כשומן

הלב והטרפס וכו', לא יועיל טעם זה וחוששים שמתנועת הריאה הסרכא תתפרק.

## שיטת הבשר חלק ובשר כשר

מקומות אפשר לתלות שהסרכא לא נוצרה מחמת הריאה אלא מצידה השני הבא משאר מקומות וממילא אין נקב בריאה, ובזה תועיל בדיקה בצבוצ. נמצא לפי דבריהם שבדיקה נפוחה לדעת רב נחמיה תועיל בכל מקום שתסרך הריאה חוץ מסרכא שב' צידיה תפוסים בריאה.

ולהלכה כתב הרמב"ם (הל' שחיטה פ"א ה"ו) שמדרך לימוד הגמרא הלכה כרב נחמיה להתיר בנפיחה לפי שמר זוטרא ורבינא ורב אשי דנו בשיטתו ומשמע שכך היו נוהגים, מיהו מנהג העולם כשיטת רבא להחמיר לאסור כל סרכא לבד מהאופנים שהתירה הגמרא בלא בדיקה, ובסוף דבריו כתב שאין בידו לחלוק על מנהג העולם, וכן כתב הר"ה (יב). שלמרות שעיקר ההלכה כדעת רב נחמיה לא מלאו ליבו לחלוק על המנהג, והוסיף שר"ת הורה להתיר כדעת רב נחמיה. ולהלכה דעת רוב ככל הראשונים ועד פסק השו"ע לאסור את הבדיקה, אלא שאף באותם דורות היו הרבה קהילות שנהגו כל מיני קולות המבוססים על שיטת הבשר כשר מחמת הדחק וההפסד הגדול שהיה נגרם להם בכל בהמה שהיו מטריפים וכדכתב ר"ד בן יחיא (סוף פ"ו) שבאסמורה אע"פ שלהלכה לא נהגו כדעת ר"ת לפרק הסרכות מ"מ העלו שהסרכות הקטנות כחוטמים אינם סרכות שדברו בהם בגמ', והיו מקילים בסרכות הדקות בצירוף דעת ר"ת שמתיר לפרק הסרכות ולבדוק בפושרים. ובסרכות העבות לא היו מקילים. וכתב עוד שבקשטיליא ושאלוניקי היו נוהגים כר"ת להקל בפרוק הסרכות ובדיקה בצבוצ. וכתב הב"י שטעמם לפי שהגויים בארצות לא היו קונים מהם את הטרופות והיה להם בזה הפסד

עוד דנה הגמרא (שם) מה הדין בסרכא מהריאה ולדופן או לשאר מקומות במקום שמחמת תנועת הריאה עתידה הסרכא להתפרק. דעת רב נחמן שאין חוששים לנקב בריאה דסמכין על רוב כשרות ולא צריך בדיקה. ודעת מר יהודה משמיה דאבימי חוששים לנקב בריאה בכהאי גונא דהוי ריעותא וספק דאורייתא וכן נפסק להלכה. ונחלקו רבא ורב נחמיה בענין בדיקה הריאה בכהאי גונא, שלדעת רבא לא מועיל לפרק את הסרכא ולבדוק בנפיחה על ידי מים לראות אם אור הריאה יבצבץ במקום הסרכא או לא, דשמא לא פירק לגמרי את קרום הסרכא ואף על פי שאינה מבצבצת אפשר שיש נקב. ולדעת רב נחמיה מועיל בדיקה בזה האופן ואם הריאה אינה מבצבצת לא חוששים לנקב בריאה אף לשיטת מר יהודה משמיה דאבימי. וב' אלו השיטות הם הנקראים בימינו שיטת הבשר חלק והיינו ריאה בלא סירכות וכדעת רבא שלא סומך על הבדיקה, ושיטת הבשר כשר כדעת רב נחמיה שאפילו אם היה סירכות בריאה מכשיר על ידי בדיקה שיפרק את הסירכות מהריאה ויבדוק אם יש בצבוצ אור במקום הסירכות. ובהמשך הגמרא נחלקו בדעת רב נחמיה מר זוטרא ורבינא ורב אשי, שמר זוטרא קיבל מרביתו שמועילה בדיקה נפוחה דרב נחמיה אף בסרכאא שלא כסדרן ממקום למקום בריאה, שאם פרקו ובדקו ולא בצבוצ כשרה. ודחו דבריו רבינא ורב אשי, שבסרכא ממקום למקום בריאה לא מועיל בדיקה דבעל כרחך יש נקב בריאה, שאם הסרכא נוצרה מצידה האחד של הסירכות בריאה הרי יש בה נקב, ואם הסרכא נוצרה מצידה השני של הסירכות בריאה הרי יש בה נקב. אבל בסרכא מהריאה לשאר



מרובה. ואחר גירוש ספרד הגיעו המקילים בפירוק הסירות למרוקו ונעשה מזה פולמוס גדול לפי שאנשי המקום היו מחמירים כשיטת הבשר חלק ומשהגיעו המקילים למרוקו היו הגויים מעדיפים לקנות טרפות רק מהמקילים ונעשה מזה נזק למחמירים. וכן נהגו לסמוך על בדיקת נפילה בתימן בדורות האחרונים כדכתב הזבח תודה (אות פח), וכן פשט המנהג להקל מחמת הדחק בפרוק הסירות

## ירימים שאינם סירות

אע"פ שאסרו חז"ל את הסירות ואף המתירים לא התירו אלא רק על ידי בדיקת בצבוצ, מ"מ יש מציאות של ירימים שאינם כטבע הסרכא, לפי שהסרכא היא חוט כעין קרום קשה ויש לה שורש רחב נתפס בריאה ואפילו הדקות שבהם. והריר אינו סרכא כלל וטבעו נימוח ואין לו שורש בריאה, ומזה המין יש לפעמים כמו חוטי עכביש המתפרקים בנגיעה כל שהוא ולא משאירים אחריהם שאריות בריאה, ולכן אינם סרכא כלל ואפילו בדיקת נפילה לא צריך. ולרבותינו הגאונים והראשונים היה כמה קולות לבדוק בכמה אופנים את החוטים הדקים אם הם ירימים או סירות כענין ההגבהה והמשמושים, ואף התירו סרכא בת יומה שלמרות שהיא סרכא ממש אלא שהיא חלשה מאוד כמעט כעין ריר לא חששו לנקב בריאה והתירו בה על ידי בדיקת נפילה דאפילו תאמר שסרכא היא הרי יש מתירים גם בסרכא גמורה על ידי נפילה. ואלו הקולות מוסכמים להלכה אף בפסקי השו"ע (סי' לט סעי' יג) להתירם ונבארם בהמשך.



## קולות בסירות חלשות

בעלמא שנתפשט מלחות הריאה וכשירה, והסרכא אם יפרוך אדם אותה כל היום בין אצבעותיו היא הולכת ומתחזקת עכ"ל. וכתב הר"ר דויד בן יחיא ז"ל (סוף פ"ג) שהנענוע תכליתו לפי שיש בסירכא דעות מהם סוברים שהסירכא חוט חזק שלא תתפרק אפילו שימעכו אותה כל היום בין האצבעות ולכן נהגו במקומות הרבה למעוך ולמשמש הסירכא בין האצבעות דקים להו שלא תתפרק אם היא סירכא אמיתית. ועתה נבוא לביאור אלו המנהגים, והוא שיש סירות דקות מאוד ואעפ"כ ניכר בהם שנעשה

כתב הרא"ש (סי' יד) שמצא בתשובות הגאונים שאמר ר' יעקב גאון שלפעמים שמתוך רוב שומן הלב ושומן הבהמה נסרך לאומות ולאונות ולעיונותא דורדא והתירתי לאחוז הקנה ולנענע את הריאה שלשה וארבע פעמים יפה יפה אם תנתק הסירכא מאליה אני מכשירה, אבל לפרק ביד לא התירתי. והסכימו כל בני הישיבה והורו כן לכל ישראל. וכן נוהגים בארץ אשכנז דכל סירכא שהיא ניתקת כשהטבח מכניס ידו לבנת לבדוק את הריאה אמרינן דלאו סירכא היא אלא ריר

1 ופירוש דברי הרא"ש בענין סירכא הנופלת בהכנסת היד בנחת הוא שכל זמן שלא ראה סרכא הבהמה בחזקת כשרות, וכאן כשנפל דבר זה בנגיעה קלה תולים שהוא ריר.

הפסד ממון, אבל בבהמת גוי משום מניעת ריוח אין להקל. בימינו אף בבהמת גוי אפשר להקל באלו הקולות לפי שאין מצוי הרבה בשר חלק, וחלק גדול מהשחיטה נעשית בבהמת גוי ומלבד ההפסד מרובה שיש בערך העבודה המושקעת במשחטות, וגם בזאת כבר נגרם מחמת ההפסד שבאו להקל בקולות הרבה יותר גדולות מאלו הקולות כמבואר לקמן בענין המשמושים והקילופים. ואף בשחיטות פרטיות פשוט שאפשר להקל באלו הקולות שהזכיר השו"ע גם בבהמת גוי לפי שרוב ככל השחיטות נעשות בבהמת גוי וקשה מאד למצוא חלק גם בכהאי גוונא, ויש הפסד מרובה לשוחטים על ענין הנסיעות ובזבזו הזמן והטורח בחיפוש אחר בשר חלק, וכן כתב בספר נהר מצרים (שחיטה אות ז) שמנהג ארץ ישראל ומצרים להחמיר בכל הסירות כשיטת הבשר חלק, ובאלו הקולות של סרכא בת יומה ונפלה סרכא היו מקילים גם בבהמת גוי.

## בדיקת משמושים

על ידי משמוש, אלא שאחריהם קמו כמה מהפוסקים הראשונים להחמיר שאלו המשמושים טרף וז"ל הכל בו (סי' קא ד"ה וריאה), ורשאי הבודק למשמש בסרכא הרבה שמא ריר בעלמא הוא ונמוח במשמוש, ובלבד שיזהר לעשות בנחת שלא יעקור אותה. והרשב"א ז"ל כתב כל הנוהג כן כאילו מאכיל טרפות לישראל עכ"ל. וכן כתב רי"ו (קכד) וז"ל, וסרכא אין לה שיעור אפילו כחוט השערה וכן כתב הרמב"ם. והממערך סירכא ביד כאלו מאכיל טרפות לישראל, וכן כתב רבינו תם וכן הסכימו גדולי האחרונים עכ"ל. וכן כתב האגור (סי' א' קכט) כדברי הרשב"א שהממערך כאילו מאכיל טרפות לישראל. וכן כתב האו"ז (ה' טריפות ד"ה וכשהטבח) וז"ל אם האונות או האומות סרוכות וכו' אפילו כחוט השערה טריפה אין לה בדיקה לא בנפילה ולא בענין אחר. ולענין הלכה פסק השו"ע בסעיף י' כדברי המחמירים לאסור את המשמושים, והרמ"א בסעיף י"ג כתב שמנהג אשכנז ועירם להתיר ולא התיר אלא למשמש פעמיים שלוש בנחת ולא לנתק בכח וכן מבואר בלשון הרוקח דלעיל שרק בריר ממש הקלו.

## התפשטות הקולות

המשמושים היו שפרצו את הגדרות והיו מפרקים בדרך כלל הדורות בענין בדיקות הריאה גם בענין

שם נקב בריאה וטרף גמור, ויש סירות דקות וחלשות מאוד כעין ריר ומתפרקות בנגיעה קלה וניכר בהם שאין שם נקב בריאה ואף בבדיקה אינם מבצבצות. ובאלו החלשות לא רצו להחמיר ונתנו בהם כמה אופנים לבדוק, כדוגמת בדיקת הנענוע אלא שהביא הב"י מדברי רי"ו והכל בו שאסרו את בדיקת הנענוע מחמת שבנענוע גדול אפשר לפרק סירות גמורות, ונתנו גדר בדיקה בב' אופנים, האחד בהכנסת האצבע מתחת לסרכא והגבהה עדינה, אם התפרקה תולים שהיא ריר. וכתב השמ"ח (אות לה) שיש שכתבו שקבלה בידם דהגבהה זו היינו שלא יוגבה כלל מהריאה על ידי הגבהה הסרכא, ואם הוגבה קצת מהריאה בהגבהה הסרכא אין זו קלה ולא מהני להכשיר עכ"ל. והסכימו לדבריו הרב בני חיי והמחזיק ברכה (אות כא) והתורת זבח (סי' מט אות ד) וכה"ח (אות רכו). ואע"פ שכתב השו"ע שאין להקל באלו הסירות רק בבהמת ישראל, והיינו מטעם של

והאופן השני לבדיקת הסרכא לבדוק את טבע הסרכא במשמוש מצאתי מקורו מבני שפירא כמבואר בל"ו שערים לר' אליעזר מגרמיזא (שער ג) וז"ל, אם רירין הנמצאים ונפרדין ומתפרקינ בכל מקום כשרה. ומעשה שהיתה ריאה נסרכת לשומן הלב על ידי ריר ורצה אבא מורי הר"י ב"ר בר' משה להטריף דקרום שעלה מחמת מכה בריאה לאו קרום הוא. וחברו עליו כל בני שפירא והכשירוה כי אינו חשוב סרכא עכ"ל. וכן כתב בשער כ"ד וז"ל, ריאה הסרוכה בגררת או בחצר הכבד אפילו כחוט השערה פירש ר"ח אפי' היא כמין ריר אין לה שום הכשר. אבל ריר שפוסק ביד במשמוש פשיטא דכשרה עכ"ל. וכן כתב בספר הרוקח (סי' שפב) וז"ל, אם יש רירין בבהמה שהם מתפרדין במישמוש ומתפרקים כשירה. וכן מובא זה המנהג במנהג אנשי קנדיא הנדפס בסוף המרדכי. וכן המהר"י וייל (סי' ו) כתב וז"ל, וכל הסירות שהן טרפין היינו שהן קשין אבל אם נימוחין במשמוש היד אז הן רירין וכשרה עכ"ל. הרי בפירוש כוונתו להתיר במשמוש מה שהוא כעין ריר וכעין דברי הרא"ש שכתב שטבע הסרכא אינה נימוחה.

עד כאן דברי המתירים לבדוק את טבע הסרכא



סרכות גמורות בהסתמך על אלו המשמושים והעתיק הש"ך (ס"ק ג) את דברי מהרש"ל בזה וז"ל. כתב מהרש"ל פ"ט סימן כ"ה והמנהג בכל אשכנז למעך הסרכות באצבעות אף שהרשב"א כתב שבזה לא שמענו מחכמים בשום מקום וכל הנוהג כן כאילו מאכיל טריפות לישראל. כך הוא לפי דעתו אבל לא שמעתי אינו ראייה ודברי המתירין אני אומר עליהם ברוך שבחר בהם ובדבריהם כי מושג בשכל ובחוש שכך היא כו' אכן שמעתי שמקצת קהלות שאינם בני תורה לוקחים סמרטוט עבה וממעכים בה בודאי אנשים כאלו מאכילים טריפות לישראל להדיא וראוי להזהיר הטבחים שלא ימעכו כ"כ בחזקה אלא לגלגל בין האצבעות וקצת בדרך המיעוט עכ"ל מהרש"ל. והנה למה שהשיג על המחמירים במשמוש יראה לי שאף הרשב"א ושאר ראשונים מודים שהמשמוש העדין בבדיקת רירים מעיקרו אינו שונה משאר בדיקות, אלא שכל הנראה ידעו שדרך ההמון לפרוץ גדר בזה וכענין מנהג אנשי קנדיא (נזכר בסוף המרדכי על חולין) שהיו שמים עפר באצבעותיהם לפני המשמוש, וכן כתב בספר האסופות לר' אליהו ב"ר יצחק מקרקסונה תלמיד ר' אליעזר מגרמיזא (ה' בדיקה ס"ב) שהחשש בזה שמא בקושי יפרקו את הסרכות וז"ל. בכל מקום שהיא נסרכת אין לה בדיקה לאכשורי וטריפה וכשהריאה דבוקה או סרוכה לשומן הלב אין הטבח רשאי לפרקו ולהכשירה בנפיחה שיש לחוש ולומר כי בקושי פרקו הבודק ואע"פ שעולה בנפיחה טריפה. אלא מוציאין את הריאה בנחת ומנענעין ונופחין אותה אם היא מתפרקת מאליה בלא משמוש יד הטבח הואיל ואינה מבצבצא כשרה אבל בענין אחר טריפה עכ"ל.

והט"ז (סי' לט אות ז') לאחר שהביא את דברי מהרש"ל כתב וז"ל, וראיתי עוד לאיזה בודקים אינם נזהרים למעך בנחת וסומכים על נפיחת הריאה והם מאכילים טריפות דודאי בכל סירכא גמורה לא מועיל ניפוח. וכתב הפמ"ג (משב"ז אות ז') על דברי הט"ז הנ"ל, והנה מיעור זה רבו המתפרצים עתה בעו"ה עכ"ל. והכרתי ופלתי (אות ג) כתב וז"ל, הרבה אזהרות כתבו אחרונים אבל בעו"ה לשוא עשו עט סופר כי אמת אם ימעכו אם היא סרכא כל היום לא יתבטל ויפסיק אבל הם ממעכים והולכים עד שנעשה הסירכא כחוט ואז דוחין באצבע עד שנפסקת ואח"כ מפרקין הסרכא מן הריאה וע"ז מכשירין. והרגישו בזה חכמי דור הוותיקין בפראג והיה רעש גדול על השוחטים ובעו"ה גברה החנופה אשר מקצת חכמים החניפו וגברו ע"י השררה מבלי

למחות בדבר שנהגו בו היתר מימים קדמונים. ומחו' הגאון מהו' יעקב בק' אובן היה מן התומכים ידיהם של שוחטים ואח"כ הדפיס אותו בספרו חלק שני משבות יעקב סימן ס' והודה כי הפרצה משונה וכתב כי חכמי ישראל העלימו עין ח"ו רק לא היה סיפוק בידם למחות מהרסיין וכו', כי רבים חכמים החזיקו בידם ע"כ תיפוק תורה ויצא בעו"ה משפט מעוקל ועכ"פ הירא ורך לבב בפראג לא אכל משחיטה שהיה בו חשש סירכא עכ"ל. וכן כתב ערוך השולחן (אות קט) וז"ל, זה יותר ממאה שנה שנתהוה ענין חדש בדבר המיעור שאין ממעכין כלל בנחת וגלגול בין האצבעות אלא קולפין הסרכא בצפורנים מעל הריאה עד שלא נשאר ממנה שום דבר ובודקין בנפיחה ברוק או בפושרין. והרעישו אז כמה מגדולי ישראל על המנהג הזה אך לא היה שומע וכל כך נתפשט המנהג הזה עד שזה כמו שני דורות שלפנינו לא דברו דבר מזה, ומנהג זה נתפשט בכל המדינות ואין מי שידוע מנהג אחר וכל שוחט ובודק שאין ביכולתו לקלוף הסרכא בטוב לא יקרא בשם אומן. ומלמדים את עצמם לאומנות זה ובזמנינו וגם בדור שלפנינו כמעט נשכחו הדברים שהיה רעש בענין זה וסוברים כולם שמעיקר הדין כן הוא והתחילו גדולי ישראל לחפש זכות וליתן טעמים נכונים על המנהג הזה עכ"ל.

והובא מנהג אלו הבודקים בשמ"ח וב"ד, והנה השמ"ח (סע' לו) כתב שכל מהות המיעור הוא בין בסרכא עבה ובין בדקה לעקור הסרכא מהריאה ע"י המיעור ומשמוש. והבית דוד (חלק ו סע' א) ביאר שצריך למתוח הסרכא תחלה שתתפשט ותהיה כעור דק ואח"כ מגלגל וממעך אותה בין אצבעותיו אפילו הרבה רק שיהיה בנחת עד שיסור כל הסרכא מהריאה ולא ישאר ממנה כלום. ובסע' ד' כתב שבהרבה מקומות נהגו הבודקים להקל עוד יותר דהיינו שממשמשים בהסרכא ומותחין אותה כקרום ואחר כך אווז בצפורניו וקולף מעט מעט עד שלא נשאר ממנה כלום על הריאה ואז בודקים בנפיחה ופושרין עכ"ל. ומצא להם היתר השבות יעקב (ח"ב סי' ס) על פי שיטת הבשר כשר בהסתמך על בדיקת בצבוץ וז"ל. יש מקומות שמקילין וממעכין בחוזק קצת וגם בק"ק פראג שהבודקים ממעכין בסרכא ובריאה עד שהסרכא נקלף מהריאה לגמרי כי סרכא גמורה אינה נקלפת. ואמרו שכן קיבלו מרבה שוחטין מומחין ולפי שהוזכר בשחיטת האחרונים שיש להסיר הסרכא בלי שום דלדול מהריאה ואי אפשר בענין אחר. גם אמרו שאם לא יעשו כן יהיה דבר שאין יכול לעמוד בה באותן גלילות שיהא רובא

דרובא טריפה ואי אפשר לאכול בשר כלל, והעלימו חכמי הדור את עיניהם והניחו להם מנהגם וסמכו עיקר על הנפיחה. א"כ אין להקל שני קולות, להקל בענין המיעור, והיכא דלא יכול לנפח תרצה להקל דהוי כשני קולות דסתרי אהדדי דמתחלה אתה אומר למעך בחוזק קצת וכו' ג' כי הנפיחה עיקר ואח"כ תרצה להקל בלי נפיחה כלל עכ"ל. ודע שכל הרעיונות שהובאו לבאר שכביכול השתנו הטבעים וכיון שבימינו מצויים הסרכות ברוב גדול מהעגלים אין אלו הסרכות שדברו בהם חז"ל והיינו רביתיהו לפי שעניינם רואים שאלו העגלים חיים רגיל ופרים ורבים. אין זאת הטענה נכונה וכבר השיב על טענתם

והחת"ס (י"ד סי' לט) למרות שכתב שירא שמים יאכל רק בשר חלק כפסק השו"ע מ"מ מחמת המציאות סמך ידיו בדיעבד על מנהג המקלפים. וזה המנהג הוא יותר טוב ממה שיצא ממנהג הממעכים, לפי שהמעכים מפרקים כל סרכא שתהיה גם אם היא מושרשת חזק בריאה, וגם שמענין המיעור אפשר שיגרם שישאר מעט מהסרכא על הריאה ולא יועיל בדיקת בצבוץ ויבוא להאכיל טריפות. ובשיטת המקלפים החמירו להקל רק בסרכות שניכר בהם שהם תפוסות רק על הקרום העליון של הריאה ומתקלפות בקלות והקרום התחתון ניכר

בעל העיטור (מ) וז"ל. יש לנו להעמיד הספרים ולהוציא מלבן של צדוקים המפקפקין ואומרים הרי יש מקומות בינינו שלא ימצא אחת מהן כשרה והן יולדות וחיות, ומסתבר לן דכשרות הן בבדיקה בפשוטי וכשהן טריפות מפני שאין בודקין היא עכ"ל. והיינו שגם בימיו על פי שיטת הבשר חלק לא היה אפשר להכשיר רק מיעוט מהבהמות, וא"כ איך נאמר שרוב בהמות כשרות, לזה תירץ שעל ידי בדיקה יהיו רוב כשרות וכן אמרו בתלמוד שבהמה שיש בה סרכא חוששין לה ולא שתהא ודאי טרפה וכבר קרא בעל העיטור לבעלי זאת הסברא צדוקים.

## שיטת המקלפים

שהוא נשאר שלם ובבדיקת הבצבוץ אינה מבצבצת, שבכהאי גוונא למרות שגם הם סומכים על שיטת הבשר כשר ואין אלו העגלים חלק ב"י, מכל מקום אינם מקילים בסרכות הקשות יותר ויצא להם מזה דרך ממוצעת של כשר מהודר, כי אינם מקילים לקלף את כל סוגי הסרכות כמנהג הרבנות של ימינו. ונמצא בזה ב' יתרונות על ענין הממשמשים הא' כדאמרן שקרוב הדבר שלא יקלפו כראוי את הסרכא מהריאה, ועוד שהמשמשים בסופו של דבר הקלו בכל סוגי הסרכות גם אלו שאינם מתקלפים בקלות עם הקרום העליון.

## מנהג ימינו

טלטולים במסאות ואוניות ולבסוף משלימים את הפיטום בארץ ומגיעים לאותה תוצאה של הגידולים בארץ. ולמרות שנמצא שהם מוכרים בשר כשר ולא חלק ומרן הב"י היה מטריך את אלו הבהמות, מ"מ אם משגיחים על ענין בדיקת הבצבוץ כראוי, לפחות יכולים לסמוך על דברי הגמרא בענין בדיקת הבצבוץ, ואם גם באלו הבדיקות מקילים יתר על המידה יכולים לבוא לידי טרף גמור. וכיון שאין שיעור בדבר זה ואפשר שיבוא האחד להקל יותר מהשני, והכשרויות מסתירים מעשיהם, אי אפשר לדעת מה הרמה של כל כשרות ועד איפה הם מקילים. ואני כבר ראיתי הרבה שוחטים שלא חוששים לסרכות כלל, ואינם יראים מלמכור את הבשר בכל ענין אפילו אם ברור שיש נקב בריאה. ויצאה זאת הפרצה מתוך שרואים כל העוסקים במלאכה שכל הכשרויות בנויות על שקרים בענין הסרכות ומורים לעצמם היתר מכל מיני בוקי סריק, ומתוך כך נראה בעיני חלק גדול מהשוחטים

ולנידון דידן למרות שכל הכשרויות של ימינו משתדלים מאד להסתיר מעשיהם בענין בדיקות הריאה, ממה שידוע לי היום כל הכשרויות המהודרות של בשר בהמה במשחטות של ארץ ישראל מכל החוגים וכל העדות מקילים בקולא של קילוף הסרכא ובדיקת בצבוץ דלעיל ואמרים שאם היא נקלפת בקלות מהריאה ועושים בדיקת בצבוץ אפשר למכור את אלו העגלים בשם חלק ב"י, ומה שהביאם לזה הוא הדחק שאי אפשר להחזיק כשרות בלא זה מאחר שגם אחר אלו הקולות מצליחים להכשיר בערך שלושים אחוז מהעגלים ופחות, והעגלים שהם באמת חלק לפי שיטת הב"י מגיעים לפחות מעשר אחוז, ובעדרים יותר טובים שמגיעים מחו"ל במקרה הטוב יותר אפשר להגיע לשלושים אחוז חלק לפי שיטת הב"י, ושבעים אחוז בהסתמך על הקילופים ובדיקת הבצבוץ, ואלו העדרים לא מצויים לפי שעל פי רוב גם העגלים שבאים מחו"ל מגיעים בגיל צעיר ועוברים הרבה



ענין הסרכות כחומרות ולא חוששים להאכיל טרף גמור והדבר מצוי הרבה מאד. ולכן יש צורך לברר את הגבול עד איפה אפשר להקל מדרך ההלכה כדלקמן.

אחר שהתבאר שאין להקל באלו המשמושים והקילופים אפילו בדיעבד רק בהסתמך על בדיקת נפיחה כדברי השבות יעקב דלעיל, ולכן צריך שיסיר מהריאה לגמרי את הסרכא שלא ישאר ממנה כלום ויבדוק כראוי, ובנידון דפירוק הסרכות דע שרבו המפרקים סרכות גם אם הם ממקום למקום בריאה שלא כסדרן, ובזה מפורש אמר רב אשי דלא מועיל בדיקת נפיחה דאי האי נקיב טריפה ואי האי נקיב טריפה, והמקל בזה אפילו בהסתמך על בדיקת נפיחה מאכיל טריפות לפי פסק הגמרא, וכבר העיר הרמ"א (בהגהת השו"ע סעי' יג) על מנהג זה וז"ל. ומכל מקום צריך להיות הבודק ירא אלהים שיודע ליזהר למעך בנחת שלא ינתק בכח. ויש מקומות שאין נוהגין למעך ולמשמש בסרכות הורדא אם נסרכה למקום אחר, וכל מקום שתסרך טרפה (כדברי רב אשי דלעיל), ויש מקומות שנהגו להקל גם בזה. ולי נראה כסברא הראשונה שלא למעך בורדא ובכל סרכות שהם שלא כסדרן מאחר שסרכא שלא כסדרן טרפה מוזכר בגמרא ואין חולק עליו, אין לסמוך על דברי המקילין בענין המיעור והמשמושין. אבל המנהג בעירנו למשמש ולמעך בכל הסרכות ואין חילוק בין סרכא לסרכא, ונכון לחוש למה שכתבתי אם לא בהפסד מרובה עכ"ל. והטעם שהחמיר הרמ"א ביותר בסרכות הורדא לפי שהורדא לכולי עלמא שלא כסדרן, אבל סרכא מגב לגב או מחיתוך לגב בב' אונות סמוכות למרות שדעת רוב רבותינו הראשונים דהוי טרף וכן נפסק להלכה ופשט המנהג בכל תפוצות ישראל, מנגד דעת חלק מרבותינו הראשונים כשרה היא וז"ל רש"י. **שלא כסדרן**. כגון שתים החיצונות נדבקו בסירכא ממעל לאמצעית או מתחתיה עכ"ל. ועל דעתו בשתים הסמוכות מגב לגב הוי כסדרן דמכשר בהו רבא משום דהיינו רביתיהו, ורק מראשון לשלישי טרף, וכן נראה מפשט דברי רבא שכל שהסרכא באונות סמוכות היינו כסדרן והבהמה כשרה ולא חילק בין חיתוך לגב, וכן כתבו סה"ת (סי' ח) והאו"ז (ה' טרפות ד"ה והקשה)

שכן פשוט בדברי הגמ'. וכן העלו להלכה הרמב"ם (פי"ח ה"ה) והראב"ד (ת"ד סי' קנא) והמחזור ויטרי (סי' תקלח) וס' הרוקח (סי' שפא ד"ה אונות). ולכן אין ראוי לפרק סרכות שהם מגב לגב אפילו בהסתמך על בדיקת הבצבוץ, ומי שסומך על בדיקת הבצבוץ גם בזה פורץ את גדר ההלכה בב' קולות האחת בענין הבצבוץ והשניה בענין שלא כסדרן. מיהו מי שמתיר בדיקת בצבוץ גם בסרכות הורדא ושלא כסדרן מאונה ראשונה לשלישית עושה נגד פסיקת התלמוד והוי טרף לכל הדעות שהובאו בדברי רבותינו הפוסקים.

והשתא מאחר שאין בכח הכשרויות להמציא חלק בית יוסף לכל הציבור, וגם המשחטה לא תרצה להכניס כשרות על מנת שיקחו רק בין חמש לעשר אחוז מהנשחטים, כבר נגרם שכולם מפרקים סירכות, ואחר שכבר נהגו באלו הקולות וגם השוחטים הורגלו להקל באלו הקולות, ויותר באומרים שאם הכשרויות הגדולות כך עושים מי מוחה בידם. לכן כמעט שאי אפשר לסמוך בענין בשר חלק באמת לא על אף אחד מהכשרויות וגם לא על שוחטים פרטיים כי הם מורים לעצמם היתר לפרק את הסרכות ולומר על הבשר שהוא חלק ב"י. ולמרות שאין מנהג זה תקין מ"מ אם הבדיקה נעשית כראוי, האוכל מאלו הכשרויות יש לו על מה שיסמוך לפי שכבר נהגו רוב קהילות ישראל בדורות האחרונים לסמוך על שיטת הבשר כשר, ובלאו הכי לא יאכלו בשר כלל פרט ליחידים שיש בידם להשיג בשר חלק.

ולענין מעשה המשחטות אף על פי שמצאו מגדולי הרבנים לימוד זכות לכך שהדוחק הביאם לעזוב את מנהג הבשר חלק ולסמוך על שיטת הבשר כשר. מיהו לא מצאתי לאף אחד מהרבנים מי שמצא לימוד זכות על מה שנהגו בכל הכשרויות בלי יוצא מן הכלל לשקר על הציבור ולכתוב חלק בית יוסף על בשר שהוא טרף לפי שיטת מרן הב"י, וכבר יצא מזה קלקול במה שהרבה שוחטים מתירים לעצמם למכור בשר שהוא טרף לכל השיטות בענין פירוק הסרכות ופעמים אפילו בלא בדיקה כלל ואומרים לקונה שהוא בשר חלק בהסתמך על מנהג הכשרויות שהתירו לעצמם לשקר בדבר הזה.

